

Van landbouwbeleid naar voedselbeleid en terug

De discussie over landbouw- en/of voedselbeleid is niet nieuw. Zij laat geregeld op. Bij elke herziening van Europese verdragen zijn pogingen ondernomen om het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) om te vormen tot een gemeenschappelijk voedselbeleid (GVB). Met de Green Deal, de grootse plannen van Europa om tegen 2050 als eerste continent ter wereld klimaatneutraal te zijn, is een nieuwe poging ingezet. Met haar 'Farm to Fork'-strategie voor de ontwikkeling van een duurzaam voedselsysteem zwengelt de Europese Commissie het debat opnieuw aan. Zij voelt zich gesterkt door de eerste lessen uit de coronacrisis. Boerenbond heeft zijn antwoord klaar want niet enkel Europa, ook Vlaanderen, had het debat reeds op de politieke radar staan.

Jacques Van Outryve / Illustratie: Joris Snaet

Iedereen heeft vandaag letterlijk en figuurlijk de mond vol van de landbouw. Deze betrokkenheid bij de voedselproductie is goed. Er moet brood op de plank liggen. Je moet dat brood verdienen, maar iemand moet

het ook maken. Daarover is men het roerend eens. Het wordt vandaag aan den lijve ondervonden. De landbouwsector is essentieel. Niemand stelt dit nog in vraag. Echter landbouw- en/of voedselbeleid is meer dan brood voor

morgenvroeg. De maatschappelijke verwachtingen zijn hoog. Naast Europa met zijn debat over het toekomstig gemeenschappelijk landbouwbeleid ('GLB na 2020') en de Green Deal (*Farm to Fork*) staat het debat ook prominent op de agenda van de Vlaamse regering. We citeren uit het regeerakkoord (2019-2024):

"Gezond, duurzaam, voldoende en veilig voedsel aan een correcte prijs voor iedere schakel van de voedingsketen staat centraal binnen een voedselbeleid. Het is dan ook van belang dat het huidige landbouwbeleid bijdraagt aan een sterk voedselbeleid waarin de voedingsketen integraal en circulair bekeken wordt. De Vlaamse regering zal in samenwerking met de vraagzijde (consumenten) en de aanbodzijde (agrovoedingsketen) van ▶

de markt een Vlaamse voedseltop organiseren." Het Vlaams regeerakkoord werd zoals de Green Deal opgesteld in onverdachte tijden, nog vooraleer er sprake was van de coronacrisis. Het spreekt echter voor zich dat het debat mede door lessen uit de coronacrisis en door de heropstart van de economie na de coronacrisis zal worden gevoed en gekleurd. Boerenbond voelt zich uiteraard aangesproken en zal het debat zowel in Europa als in Vlaanderen mee vorm geven. Met dien verstande dat een voedselbeleid geen landbouwbeleid is en dat het dan ook niet de bedoeling is dat de ene de andere vervangt op opslokt. Waarom niet? Het debat is in de loop der tijden al herhaaldelijk Europees gevoerd. Langs de ene kant is een voedselbeleid meer dan landbouwproductie en langs de andere kant is een landbouwbeleid meer dan louter voedselproductie. Landbouwers zijn weliswaar op de eerste plaats producenten van voedsel, maar niet op de laatste plaats. Zij zorgen voor steeds meer dan voedsel alleen. Hun maatschappelijke opdracht is veel ruimer. Voedselbeleid heeft op zijn beurt ook met handel, verwerking, verpakking en distributie te maken die het landbouwbedrijf sterk overstijgen.

Vijftig jaar geleden lagen beide dichterbij elkaar. Vandaag niet meer. De ene kan dan ook niet ondergeschikt worden gesteld aan de andere. Zij zijn partners. Vandaar dat een (gemeenschappelijk) landbouwbeleid niet zomaar kan worden vervangen door een (gemeenschappelijk) voedselbeleid en omgekeerd. Van partners wordt wel verwacht dat ze respect hebben voor elkaars eigenheid. Van de mededeling 'Farm to Fork' – 'Van Boer tot Bord' vindt Boerenbond trouwens dat te veel nadruk is gelegd op 'Fork' (bord) en te weinig op 'Farm' (boer). Daardoor worden de bekommernissen van de landbouw niet beantwoord en komt de boer, als zwakste schakel in de keten, verder in verdrukking. Is dat zo?

Landbouw- en voedselbeleid zijn niet ondergeschikt aan elkaar maar zijn partners.

Visie op voedselbeleid

Op 23 maart – in volle lockdown – keurde het Hoofdbestuur van Boerenbond zijn visie op voedselbeleid goed ter voorbereiding van het Europese en het Vlaamse debat. De visie houdt dan ook rekening met de coronacrisis waarin de landbouw- en voedingssector van meet af aan als essentiële sectoren werden erkend. Wat is voor Boerenbond essentieel wanneer het om voedselbeleid gaat? We vroegen het Diane Schoonhoven, adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid. "Het spreekt voor zich dat Boerenbond het debat aangaat vanuit het oogpunt van de (primaire) voedselproducenten, met name de landbouwers en tuinders. We bekijken de problematiek ook ruimer. Bekeken vanuit het oogpunt van alle actoren zijn zes pijlers cruciaal

opdat een voedselbeleid zou slagen."

En dat zijn?

"Op de eerste plaats een correcte prijs voor elke schakel in de keten. Een voedselbeleid dat stuurt in de richting van en verdere verduurzaming van het voedselsysteem moet in een dergelijke correcte prijs kunnen voorzien en tegelijk betaalbaar zijn voor de consument. Een voedselbeleid kan je bovendien slechts realiseren met de hele keten samen. Je kan dat als sector nooit alleen, ook al ben je de eerste, zoals wij, of de laatste schakel in de keten. De uitdagingen zijn immers immens en moeten 'ketenbreed' worden vastgepakt en gedragen. Omdat de landbouwsector doorgaans als zwakste schakel in de keten wordt beschouwd, is er nood aan afnemers verderop in de keten die mee de al dan niet financiële risico's willen dragen of willen bijdragen aan de omkadering van producenten zodat meerkosten en meerwaarde correct kunnen worden gespreid."

Voor welk voedselsysteem moet worden gekozen?

"Een voedselbeleid moet inzetten op verschillende voedselsystemen. Dat is een andere cruciale pijler van het beleid. Het voedselaanbod is zeer divers omdat ook de vraag zo divers is, gaande van lokaal, regionaal, Europees tot internationaal. Maar ook variërend van bulkproductie voor prijsgevoelige vraag tot allerhande nichemarkten voor consumenten die bereid zijn bepaalde meerwaarde te betalen. De diversiteit van het aanbod moet matchen met de diversiteit van de vraag ..."

... en niet omgekeerd? Er wordt wel eens gezegd: aan een keten moet je trekken, niet duwen.

Aanbod moet inspelen op de vraag en niet omgekeerd. Dat geldt ook voor de voedingsketen?

"Jazeker. De producent kiest vrijwillig op welke vraag hij wil ingaan en op

welke manier hij dat wil doen. Dat is ondernemerschap! Voor de ene zal dat zus zijn, voor de andere zo. Een landbouwer die produceert voor een eerder anonieme consument is even legitiem bezig als een die produceert voor een consument die bij hem/haar aan de deur komt. Het moet een vrije keuze van de landbouwer zijn of hij of zij op hoogtechnologische wijze of op een meer agro-ecologische of biologische manier de vraag invult. Noteer dat al deze verschillende bedrijfsmodellen met hun onderlinge wisselwerking noodzakelijk zijn voor verdere verduurzaming van de voedselsystemen. Zij maken de sector robuust.”

Wat nog?

“Een voedselbeleid verbindt! Het draagt bij aan de verbinding tussen stad en platteland. Verbinding betekent nabijheid. Door in te zetten op deze nabijheid wordt de consument zich meer bewust van de wijze waarop zijn voedsel wordt geproduceerd. Een voedselbeleid ondersteunt innovatie in de keten. Dat is noodzakelijk voor verdere verduurzaming van de voedselsystemen. Een voedselbeleid moet tot slot gebaseerd zijn op feiten, de zogenaamde *facts and figures*. Denk hierbij aan een eerlijke prijs voor de boer maar ook aan correcte gegevens over voedingswaarde en evenwichtige, gezonde en duurzame voedingspatronen.”

Er is nog een ‘maar’?

“Een Vlaams voedselbeleid heeft slechts een meerwaarde voor de land- en tuinbouwsector wanneer aan welbepaalde randvoorwaarden wordt voldaan. Dat geldt evenzeer voor een Vlaams als voor een Europees voedselbeleid. Het Hoofdbestuur van Boerenbond formuleerde in zijn visie zeven randvoorwaarden. Een voedselbeleid erkent de verduurzaming van de Vlaamse primaire productiesector. Wat verduurzaming betreft, zijn al heel wat stappen gezet, vele inspanningen gele-

verd en lopen er diverse trajecten in meerdere deelsectoren. Het voedselbeleid moet deze dynamiek erkennen en in beeld brengen.”

Diane Schoonhoven legt uit dat duurzame ontwikkeling een dynamisch proces is waar geen einde aan komt. Andere randvoorwaarde is dat het voedselbeleid de internationale context in rekening moet brengen. We leven niet op een eiland! De deuren staan open. We leven in een wereldmarkt, of we dat nu willen of niet. Zij verwijst naar het ‘gelijk speelveld’. Een voedselbeleid erkent bovendien zijn strategische waarde. Voedsel is een primaire behoefte en is dus levensnoodzakelijk. Denk ook aan het principe: ‘recht op voedsel’. Vandaar ook het belang en de nood aan herwaardering van de ‘nabije’ voedselproductie.

Andere randvoorwaarde is het feit dat een voedselbeleid slechts tot stand kan komen met betrokkenheid van de land- en tuinbouwsector. Dat gebeurt in dialoog. Een voedselbeleid houdt vervolgens rekening met realistische doelstellingen en tijdsbestekken. Bovendien kunnen land- en tuinbouwbedrijven zomaar niet van richting veranderen, gelet op hun afhankelijkheid en eigenheid. Zij werken met levend materiaal en ‘geduldig’ kapitaal. De sector moet tijd krijgen om zich aan te passen.

Een voorlaatste randvoorwaarde is ‘beleidscoherentie’.

“Een gedragen voedselbeleid kan slechts goed functioneren als ook andere beleidsdomeinen zich erop instellen, zoals ruimtelijke ordening, waterbeleid, milieubeleid, voedselveiligheidsbeleid, consumentenbeleid, economisch beleid ... Het gaat dus over veel meer dan enkel coherentie tussen voedselbeleid en landbouwbeleid”, aldus nog Diane Schoonhoven. En dit brengt ons opnieuw bij het landbouwbeleid en de reeds eerder gestelde hamvraag over het verschil tussen landbouw- en voedselbeleid. ■

Diane Schoonhoven

adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid
diane.schoonhoven@boerenbond.be

Het ene beleid is het andere niet

Een landbouwbeleid geeft mee uitvoering aan een voedselbeleid. Het ene kan het andere niet vervangen. Ze hebben beide immers geheel verschillende doelstellingen. Een landbouwbeleid richt zich op de eerste plaats op het ondernemerschap van de individuele land- en tuinbouwer. Die moet aan de diversiteit van de vraag van voedsel maar ook aan geheel andere maatschappelijke verwachtingen voldoen. Het landbouwbeleid geeft incentives aan ondernemers om op bedrijfsniveau stappen te zetten in de richting van verdere verduurzaming van de voedselproductie. Het landbouwbeleid is een Europees beleid dat in de toekomst met strategische uitvoeringsplannen meer en meer regionaal en specifiek zal worden ingevuld. De middelen van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) zijn in dat kader voor de individuele actieve landbouwers bestemd. De uitdagingen van een voedingsbeleid zijn veel ruimer en kunnen nooit door diezelfde middelen worden opgevangen. Daar zijn bijkomende middelen voor nodig.”

“Voor een voedselbeleid zijn bijkomende middelen nodig.”